

Н.Г. Ушакова, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)
Н.А. Гебер, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)

ОСНОВНІ ЗАХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Освіта як головний виробник та розповсюджувач знань і соціального досвіду є потужним фактором розвитку людського потенціалу та економічного зростання. Для забезпечення такого розвитку необхідним є не стільки високий рівень доступу населення до освіти, скільки якість освіти, що вимірюється в обсязі здобутих когнітивних навичок.

Умовами успішного розвитку освітніх систем, визнаними в світі, є: вибір і конкуренція, децентралізація та автономія, відповідальність за результати. Створення системи забезпечення якості для вищої освіти України має базуватись на цих принципах і відповідати провідним сучасним європейським практикам.

Серед найважливіших заходів забезпечення якості вищої освіти України слід визначити наступні:

1. Створення національного визначення поняття якості на основі кращих європейських практик. Європейська система вищої освіти базується на підході вільного вибору, містить формалізовані та неформальні процеси, які регламентуються та контролюються суспільством. Вона формується в умовах природного вибору де вимоги до якості освіти висуваються безпосередньо споживачами освітніх послуг. В Україні за історично-об'єктивних обставин недостатньо знань, щодо дій в умовах вільного вибору для забезпечення власних вимог до якості освіти. Тому виникає необхідність розробки моделі національної системи цінностей у вигляді набору загальних властивостей, що характеризують якість вищої освіти є важливим, для українського суспільства.

Основними передумовами відповідності моделі сучасним потребам і тенденціям є:

– застосування набору властивостей, які відображають ефективність освіти через її дійсний вплив на соціальний та академічний прогрес;

– орієнтація на світові освітні цінності при формуванні показників якості: створення нових знань, інновацій та їх передачу у збалансованій взаємодії вершин трикутника знань.

2. Розвиток власних стратегій еволюції ВНЗ на основі глобальної концепції у вигляді унікальних систем цінностей, що враховуватимуть специфіку їх діяльності і цілі. Розроблені моделі

мають бути відкритими і повністю доступними для зовнішнього спостерігача з метою прозорості освіти, а також для поширення кращих практик.

3. Розробка прозорих процедур забезпечення якості для еволюції вищих навчальних закладів у відповідності з вибраною системою цінностей. Процедури повинні бути доступними і відкритими для суспільства, а також сприяти досягненню, підтримці або підвищенню якості вищої освіти, спираючись на наступні умови:

- високий рівень кваліфікації викладацького складу;
- мотивацію всіх учасників до участі у поліпшенні якості освіти;
- прозорість інформації на всіх рівнях системи вищої освіти;
- достатню кількість ресурсів і їх справедливий розподіл на основі досягнутої якості;
- гнучкість освітнього контенту;
- мобільність професорсько-викладацького складу та студентів;
- академічну свободу, самостійність і незалежність.

4. Запровадження автономії вищих навчальних закладів після того, як культуру забезпечення якості буде сформовано. Поточний стан національної вищої освіти доводить той факт, що існуюча система централізованого жорсткого контролю негативно впливає на ефективність системи забезпечення якості. Ключове вирішення цієї проблеми полягає у самоорганізації системи, що обмежена лише загальними правилами.

Низька ефективність вищих навчальних закладів в Україні, що пов'язана з відсутністю культури реалізації потреб і прав учасників освітнього процесу у поєднанні із застарілими принципами адміністрування освітньої системи, призводить до таких негативних явищ:

- відсутність мотивації студентів, викладачів та роботодавців, урядових та неурядових організацій до підвищення якості освіти;
- відсутність прозорості процедури забезпечення якості освіти;
- надмірність контролюючих органів;
- невиконання державних зобов'язань щодо вищої освіти і науки;
- надзвичайно високий рівень бюрократії діяльності ВНЗ.

Тож, проблема якості освітніх послуг є однією з ключових для системи національної освіти. В Україні контроль та оцінка якості освіти цілковито покладається на державу. Наразі цілком очевидно, що система виключно державного контролю та оцінки якості освіти в сучасних умовах є застарілою і неефективною, що потребує побудови такої моделі яка б відповідала потребам суспільства і сучасним тенденціям.